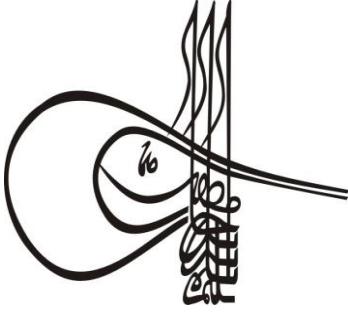

Turkish Studies

Economics, Finance and Politics

Volume 13/22, Summer 2018, p. 179-192

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.14199>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

 Received/Geliş: Eylül 2018

 Accepted/Kabul: Eylül 2018

 Referees/Hakemler: Prof. Dr. Ali Kemal YILDIZ - Prof. Dr. Mehmet MELEMEN

This article was checked by iThenticate.

SAĞLIK TURİZMİNİN TEMEL ÖZELLİKLERİ, EĞİLİMLERİ VE PAZARIN KÜRESELLEŞMESİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

*Hakkı ÇILGINOĞLU**

ÖZET

Son yıllarda turizm Dünyanın en büyük ve en hızlı büyüyen endüstrilerinden birisi olmuş ve modern toplumun önemli bir olgusu haline gelmiştir. Turizm gelişimi, dünyanın hemen hemen tüm ülkeleri tarafından ekonomik kalkınma stratejilerinde güçlü bir bileşen olarak algılanmaktadır. Ayrıca ekonomik gelişme için hızlı ve kolay bir araç olarak kabul edilir. Bu kapsamda sağlık turizmi ülkelerinin coğrafi bölgelerinin ötesinde sağlık hizmetleri arayan kişileri çekmek için ortaya atılan yeni bir kavramdır. Bu makale, bugünün ortamında tıbbi turizmi çevreleyen konuları araştırmakta ve incelemektedir. Turizm girişimlerine benzer şekilde, bu yeni ortaya çıkan sağlık sektörü ile ilgili birçok girişimcilik fırsatı vardır. Hastalar ve sağlık profesyonellerinin yanı sıra medikal teknoloji, sermaye finansmanı ve ulusal sınırlar boyunca düzenleyici rejimlerin akışındaki küresel büyüme, son yıllarda yeni tüketim modelleri ve sağlık hizmetlerinin üretilmesine yol açmıştır.

Dünya Ticaret Örgütü ve Hizmet Ticareti Genel Anlaşması'nın himayesinde mal ve hizmetlerin serbest dolaşım sağlık hizmetlerinde ticaretin serbestleştirilmesini hızlandırmıştır. Bu tür turizm, turizmin diğer alt dizinlerinden daha kârlıdır ve turizm yerlerinin sürdürülebilir gelişimini daha uygun bir şekilde ele almaktadır. Ayrıca, bu turizm dalının büyüme oranı, istihdam yaratma, döviz kazanma ve sürdürülebilir turizm gelişimi üzerindeki büyük etkisinden dolayı devlet ve özel sektörün doğru ve tutarlı bir şekilde yatırım geliştirme ve uygun şekilde çalışmasını gerektiren turizmin diğer alt kategorilerinden daha fazladır.

Bu kapsamda makalemizde sağlık turizminin temel özellikleri, eğilimleri ve pazarın küreselleşmesi üzerine bir değerlendirme sunulacaktır. Makalemiz tanımlayıcı bir çalışmadır ve mevcut durumu analiz etmeye ve bazı tamamlayıcı öneriler sunmaya çalışmaktadır.

* Dr. El-mek: huzur37@yandex.com

Anahtar Kelimeler: Sağlık Turizmi, medikal turizm, sağlık, sağlık turizmi eğilimleri, Turizm gelişimi.

AN EVALUATION OF THE MAIN FEATURES OF HEALTH TOURISM, ITS TRENDS AND GLOBALIZATION OF THE MARKET

ABSTRACT

Tourism has been one of the world's largest and fastest growing industries in recent years and has become an important phenomenon of modern society. Tourism development is perceived by almost every country in the world as a powerful component of economic development strategies. It is also considered a quick and easy tool for economic development. In this context, health tourism is a new concept introduced to attract people seeking health care services beyond the geographical regions of countries. This paper explores and examines the issues surrounding medical tourism in today's environment. Similar to tourism initiatives, there are many entrepreneurial opportunities for this emerging health sector. The global growth of medical technology, capital financing and the flow of regulatory regimes along national borders, as well as with patients and health professionals, have led to the production of new consumption models and health services in recent years.

Under the auspices of the World Trade Organization and the General Agreement on Trade in Services, the free movement of goods and services has accelerated the liberalization of trade in health services. This type of tourism is more profitable than other subdirectories of tourism and it addresses the sustainable development of tourism destinations more appropriately. In addition, the growth rate of this tourism sector is higher than other sub-categories of tourism, which require the government and private sector to invest and develop properly and consistently, due to its great influence on employment creation, foreign currency earning and sustainable tourism development.

In this context, this paper will present an evaluation of the basic characteristics and trends of health tourism and globalization of the market. This is a descriptive study and it attempts to analyze the current situation and offer some complementary suggestions.

STRUCTURED ABSTRACT

Tourism has been one of the world's largest and fastest growing industries in recent years and has become an important phenomenon of modern society. Tourism development is perceived by almost every country in the world as a powerful component of economic development strategies. It is also considered a quick and easy tool for economic development. In this context, health tourism is a new concept introduced to attract people seeking health care services beyond the geographical regions of countries. This paper explores and examines the issues surrounding medical tourism in today's environment. Similar to tourism initiatives, there are many entrepreneurial opportunities for this

emerging health sector. The global growth of medical technology, capital financing and the flow of regulatory regimes along national borders, as well as with patients and health professionals, have led to the production of new consumption models and health services in recent years. Under the auspices of the World Trade Organization and the General Agreement on Trade in Services, the free movement of goods and services has accelerated the liberalization of trade in health services. This type of tourism is more profitable than other subdirectories of tourism and it addresses the sustainable development of tourism destinations more appropriately. In addition, the growth rate of this tourism sector is higher than other sub-categories of tourism, which require the government and private sector to invest and develop properly and consistently, due to its great influence on employment creation, foreign currency earning and sustainable tourism development. In this context, this paper will present an evaluation of the basic characteristics and trends of health tourism and globalization of the market. This is a descriptive study and it attempts to analyze the current situation and offer some complementary suggestions.

The production, presentation, consumption of Health Services at international level and the fact that patients travel internationally for treatment purposes is not only unique to today, but is also seen as a phenomenon in the historical process. However, in line with the changes and developments that are involved in information and communication technologies and in particular with the impact of globalization 21. this phenomenon, which has become widespread in the 20th century, has led to the emergence of a serious market today. The main actor in international healthcare is international patients. The concept of “international patient” is a concept that is used to express people who benefit from health services or travel to another country to benefit from health services, especially when they are abroad (Nakra, 2011). Patient identification instead of the international cross-border patient, cross-border health tourists, health tourists, health tourists etc. although such concepts can be used, it is seen that these concepts include some differences with the international patient concept. Requests for international health services were made to travel to highly developed countries, where international patients living in developing countries used advanced technologies for treatment in other countries than their own countries and offered more qualified healthcare services, while the situation gained momentum in the opposite direction as of today. Because now, in the USA and European countries, health insurance is expensive, some important treatments are excluded from the scope of insurance, alternative treatment methods are not included, long waiting periods for various treatments, etc. for reasons such as India, Thailand, Malaysia, Singapore, South Korea and Costa Rica are visited and insurance contracts have the option of “international treatment”. There are a number of reasons why international patients prefer treatment outside their country and under the scope of international health services. Expectations for higher quality health services, availability of health services in the country that are not granted in their own country, availability of shorter waiting periods, availability of easier access to health services, cost advantage, cultural closeness, etc. among these reasons are evaluated. Cost advantage is considered to be the most important reason for international patients to choose International

Health Services. In this context, there are significant differences in treatment costs between countries, and especially in the case of obvious price differences between Asian countries and developed countries, increasing demand for international health services. Hospitals providing international healthcare services; they can attract international patients to ensure quality assurance, easy access to health facilities and increase customer satisfaction (Ezendu and Syvertsen, 2010). Because international patients and their patient relatives want assurance that the international healthcare providers have certain quality standards. For this reason, it is stated that the quality of service should be evaluated as one of the most important marketing elements that increases the demand of international patients. The issues that international patients expect from hospitals in the international healthcare services presentation are as follows (Baker (2010), Physicians should be experienced or taken to the institution after a specific selection examination if necessary; have a physical infrastructure to ensure that the business's service presentation is done as required; have a common foreign language knowledge to ensure that health professionals are coordinated as required for health services; perform post-treatment care as required; know that international patients will not be In order to reach international identity, these points must also be taken into account. Some medical statistics such as the presence of bilateral agreements between the hospital and the insurance company; the possibility of cooperation between the hospital and the government agencies; the number of healthcare professionals working in the hospital business; the number of beds in the hospital business; and the number of operations of the hospital business(Baker,2010).

Keywords: Health tourism, medical tourism, health, health tourism trends, tourism development.

1. GİRİŞ

Son yıllarda sağlık turizmi kitlesel bir fenomen haline gelmekte ve küresel bir boyut kazanmaktadır. Gelişmiş ülkelerin sakinleri, sağlıkları ile gelişmelere daha meyillidirler ve kendi fiziksel, zihinsel ve duygusal güçlerinin ve esenliklerinin korunmasında uzun bir zaman ve para miktarı harcaabilirler. Hizmetlere olan talep de bununla paralel olarak artmaktadır. Sağlık koşulları, değer yaratan yeteneklerinin sürdürülebilirliği ve hastalık durumunda ikame maliyetlerinden kaçınma, giderek artan bir şekilde iş liderlerinin dikkatini çeken olgular haline gelmektedir.

Yukarıdaki faktörlere ek olarak, gelişmiş ülkelerde yaşlanan nüfus da önemli bir uyarıcıdır. Gelişmiş ülkelerin yaşlı sakinleri, kendi boş zamanlarını özgürce geçirmelerini mümkün kılan kendi gelirlerine veya tasarruflarına sahiptir (Hall,1992:141-158). Ayrıca genel olarak kendi sağlık problemleri için tedavi seçerken doğal tedaviyi tercih ederler. Bu gerçeklerden dolayı geleneksel sağlık turistlerinin sayısı artmakta ve klasik tıbbi hizmetlere ek olarak, sağlık koşullarına ve ilgi alanlarına bağlı olarak tamamlayıcı hizmetler ve programlar kullanmak istemektedir (Garcia ve Altes, 2005: 262-266). Aynı zamanda genç kuşaklar sağlık pazarında da mevcuttur ve bu gerçek öncelikle sağlığın popülerliğinden kaynaklanmaktadır. Altyapı (banyo ve havuzlar), konaklama ve yemek alanında aile ve çocuk dostu hizmetlere olan talep günümüzde sağlık turizmi için tipik bir durumdur. Sağlık turizminin büyümesinin alanı geleneksel turizmdeki büyümeyi aşmaktadır. Bu gerçek öncelikle temel bir itici güç olarak sağlıklı yaşamın rolü ile açıklanabilmektedir (Mueller ve Kaufmann,2001).

Modern sağlık turizmindeki en önemli eğilimler, sağlığın, artan tasarımın önemi ve karmaşıklığının önemli rolünü içerir. Bu son özellik, hedefe ulaşmak için dahi iyi sağlık anlamına gelir, aynı anda birçok hizmet kullanılmasını kapsar. Bu faktörlerin birliği arzu edilen hedefe ulaşabilirliği sağlamasının yanında çeşitli hizmetlerin bir arada bulunması iş başarısı sağlamaktadır. (Carrera ve Bridges,2006).

Sağlık turizmi alanında yeni bir eğilim, hastaların sadece özel tedaviler beklemedikleri, aynı zamanda zevkli deneyimler istedikleri ve uzun süreli sağlıklarını iyileştirmeyi amaçladıklarıdır. Bu özellikler nedeniyle tıbbi uzmanların önerdiği tedavilerin önemi artmaktadır. Sağlık turizmi, doğal kaynaklar açısından zengin olan çoğu ülkede kalkınma için önemli bir alandır. Diğer ülkelerde aynı büyüme, yenilikçi çözümler kullanılarak sağlanabilirken bu ülkeler, doğal kaynak bolluğu ile kendi sağlık turizmi ürünlerini geliştirerek küresel pazarın bölünmesine neden olmaktadır (Connell, 2006).

Sağlık turizminin ilk eğilimlerini araştıran araştırmacılar, geleneksel terapilerin kademeli olarak arka plana itildiğini ve karmaşık bir sağlık terapisinin günümüzde yeni hedef olduğunu kabul etmektedir. (Laws, 2015). Yukarıdaki ifade, elbette, geleneksel tedavilerin gerekli olmadığı anlamına gelmez, çünkü yaşlanan ve ekonomik olarak gelişmekte olan toplumlarda farklı tiplerde medikal turizm gelişmektedir. Kaliteli hizmetler için yeterli paraya sahip olan daha talepkâr müşteriler, tıp kurumlarında da karmaşık ürünlere ihtiyaç duymaktadır. Genç nesil tarafından ihtiyaç duyulan ise aktif deneyim ve sağlık programlarıdır. Hedef müşteri grubunun seçimi sağlık turizmi ve sağlık programları için iyi bir stratejidir (Laws, 2015).

Bu eğilimler nedeniyle, sağlık turizmi ürünlerinin diğer turizm ürünleriyle (örneğin, konferans, kariyer, teşvik, golf veya kayak turizmi) birleşimi giderek daha popüler hale gelmiştir. Aynı mekânda birçok ürünün kullanımı kesin bir avantajdır, çünkü müşterinin ihtiyaçlarına uyarlanabilirlik gereksinimi “her şey dahil” hizmetlere doğru hareket etmektedir (Horner ve Swarbrooke, 2016). Turistler en kısa sürede çok fazla deneyime sahip olmayı ve birçok unutulmaz deneyimle evlerine geri dönmek niyetindedirler.

Özetle, sağlık bilincinin, sağlıklı yaşam tarzının takdir edilmesi ve genişlemesi nedeniyle sağlık turizmi Dünya çapında özel bir önem kazanmıştır. Geleceğin ekonomik büyümesinin temel itici gücünün, sağlık turizmi olacağı birçok ekonomist tarafından öngörülmektedir. Sağlık turizmi arzı büyürken yeni hizmetler piyasaya çıkmakta ve büyümenin dinamizmi, söz konusu ülkenin turizm piyasasına konumunu belirlemektedir. (Hanefeld ve diğerleri 2016).

Modern gelişmelerle birlikte, tedavi ve sağlık hizmetlerinin kapsamı zamanla değişime uğramıştır. Dünyanın çeşitli yerlerinde tıbbi hizmet ve tedavilerin daha ucuza sunulması ve uluslararası seyahat kolaylığı ile sağlık turizmi, uluslararası ticaret için büyüyen bir endüstri haline gelmektedir. Batı ülkelerinde tıbbi tedavi ve hastane maliyetleri giderek arttıkça, gelişmekte olan ülkelerdeki tıbbi hizmetler için talepler artmaktadır (Baum, 2016).

Turizm sektörü günümüz itibarıyla uluslararası ticarileşmiş bir hizmet sahası olarak dünyada en büyük sektörler arasında yer almaya başlamıştır. 2015 yılı ilk yarısı itibarıyla, yan sektörlerle birlikte turizm ekonomisinin dünya genelindeki gelirinin 7 Trilyon ABD Doları olduğu belirtilmektedir. Bu rakam, küresel ekonominin %9,5’ini ifade etmektedir ve Türkiye ekonomisinin de yaklaşık 8,5 katı büyüklüğündedir. Yine 2015 yılı ilk yarısı itibarıyla turizm sektöründeki toplam istihdam sayısı, dünya genelinde 266 milyon kişi olarak belirlenmiştir. Bu rakam da küresel istihdamın %8,9’unu ve Türkiye nüfusunun da yaklaşık 3,5 katını ifade etmektedir.

“Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi (The World Travel & Tourism Council – WTTC)” verilerine göre, dünya turizm sektörü 2003 yılından bu yana yılda yaklaşık %6 oranında büyümektedir ve sektörün büyüme hızı dünya ekonomisinin büyüme hızından daha fazladır. Yine WTTC tarafından yapılan belirlemelere göre, dünya turizm sektörünün 2023 yılına dek bugünkü potansiyelinin iki katına ulaşması beklenmektedir. Önümüzdeki 10 yıl içerisinde de hacminin iki

katına çıkması beklenen Dünya turizm sektörünün; otomotiv sektörünün 6 katı, kimya endüstrisi sektörünün 5 katı ve madencilik sektörünün 4 katı istihdam sağlayacağı düşünülmektedir (OECD, 2014:2).

Dünyadaki turist akışının yarısından fazlasının Avrupa ülkelerinde gerçekleştiği görülmektedir. Avrupa ülkelerini ise; Asya ve Pasifik ülkeleri, Amerika Kıtası, Orta Doğu ülkeleri ve Afrika ülkeleri izlemektedir. Bu doğrultuda gelişmekte olan birçok ülke için turizm, döviz gelirleri elde edilmesinde bir numaralı ihracat kategorisi olarak görülmektedir. Ayrıca istihdam ve kalkınma için fırsatları artıran bir sektördür.

WTTC verilerine göre; 2015 yılının ilk yarısı itibariyle tüm uluslararası turistlerin %51'inin eğlence, dinlenme ve tatil için, %15'inin iş ve mesleki amaçla, %27'sinin dini nedenlerle ve sağlık amaçlı, %7'sinin ise diğer nedenlerden dolayı seyahat ettikleri tespit edilmiştir. Bu belirlemeler doğrultusunda görülmektedir ki; sağlık turizmi kapsamında seyahat eden uluslararası turistler, tüm seyahatler içerisinde düşük bir oranı ifade etmektedir. Bununla birlikte ülkelerarasında sağlık hizmetlerine ve sağlık turizmine yönelik iş birliği ve ortaklık çalışmalarının artırılması, vize uygulamaları ile uluslararası ulaşımı engelleyici unsurların azaltılması ve sınır ötesi seyahatlere yönelik olanakların çoğaltılması ile birlikte sağlık turizminin uluslararası seyahatler içerisinde çok daha fazla yer almaya başlayacağı belirtilmektedir. Sağlık turizmi uluslararası seyahatler içerisinde düşük bir oranı ifade etse de gezi ve tatil turizminden elde edilen gelirlerden çok daha fazla gelir elde edilmesini sağlaması bakımından, artık birçok ülke sağlık turizmini ulusal politikalar çerçevesinde ele almaya başlamış ve bu alanda ciddi yatırımlar yapmaya yönelmiştir.

WTTC sağlık turizminin uluslararası seyahatler içerisinde düşük bir oranı ifade etmesinin nedeni, sağlık turizmine yönelik seyahatlerin sadece medikal turizmi kapsayacak şekilde belirlenmesi ve termal turizm verilerinin sağlık turizmi kapsamında değerlendirilmemesi şeklinde açıklamak mümkündür (WTTC, 2015:5). Zira termal turizme yönelik veriler ve termal turizmden elde edilen gelirler sağlık turizmi çatısı altında değil, gezi ve tatil amaçlı seyahatler başlığı altında ele alınmaktadır. Aynı şekilde ileri yaş turizmi verileri de sağlık turizmi kapsamında değerlendirilmemekte gezi ve tatil amaçlı seyahatlere yönelik veriler içerisinde ifade edilmektedir. Bu nedenle de turizm sektörü kapsamında sağlık turizmi verilerinin daha sağlıklı bir şekilde belirlenebilmesi için, sadece medikal turizme yönelik verilerin değil, aynı zamanda termal turizm ve ileri yaş turizmi ile ilgili verilerin de sağlık turizmi çatısı altında toplanmasını sağlayacak çalışmalarda bulunulması gerekmektedir (WTTC, 2015:5).

2.SAĞLIK TURİZMİ KAVRAMI

Sağlık turizmi, tüketicilerin bir çeşit tıbbi tedavi alma niyetiyle uluslararası sınırları aşmayı tercih ettikleri bir sektördür. Bu tıbbi hizmetlerin tamamını kapsayabilir, ancak en yaygın olarak diş bakımı, kozmetik cerrahi, elektif cerrahi ve doğurganlık tedavisi içerir. Bazı araştırmacılar sağlık ve tıp turizmini birleşik bir fenomen olarak kabul etmektedir. Örneğin Carrera ve Bridges (2006), sağlık turizmi, bireyin refahı ve bedeni bakımı, geliştirilmesi veya restorasyonu için bir kişinin yerel çevresinin dışında organize bir seyahat olarak tanımlamaktadır. Bu tanım, tıbbi müdahaleyle kişinin sağlığının iyileştirilmesi veya restorasyonu için “medikal turizm” ile sınırlandırılan tıbbi turizmi kapsamaktadır (Carrera ve Bridges, 2006).

Sağlık turizminin “Özel İlgi Turizmi” içerisinde değerlendirilmesi bağlamında ise Özel İlgi Turizmi kavramı “ilgileri belirli bir alan üzerine yoğunlaşan ve bu ilgilerini tatmin etmek isteyen bireylerin, bu amaçları doğrultusunda ilgilerine yönelik belirli bölgelere ya da çekim merkezlerine seyahat etmeleri ya da bu seyahatlerin ortak biçimi” olarak tanımlanabilmektedir (Horowitz, 2007).

Hunter ve Jones’a (2005) göre de sağlık turizmi; sağlık motivasyonu ile boş zamanlarda gerçekleştirilen turizm hareketi olarak değerlendirilmelidir. Genel olarak “tedavi motivasyonu”

temelinde gerçekleştirilen sağlık turizmi hareketliliği, değişen turizm eğilimleri içerisinde önemli bir yer tutmaktadır (Hunter ve Jones, 2005).

İlgili literatürde sağlık turizmi kavramının tanımlanması ve kapsamının belirlenmesi konusunda birçok başka yaklaşım ortaya konulduğu görülmekte ve bu durumun konu ile ilgili yeterli sayıda bilimsel araştırma yapılmamış olmasından kaynaklandığı belirtilmektedir. Bununla birlikte ilgili literatürde sağlık turizmi kavramının; “dört mevsim gerçekleştirilebilir olma”, “ortalama 8 ile 10 gün arası olması doğrultusunda konaklama süresinin uzun olması” ve “günlük turizm harcamalarının diğer turizm hareketliliklerine göre daha fazla yapılması” gibi birtakım avantajları doğrultusunda tanımlandığı görülmektedir (Hall, 2011).

Sağlık turizmi olgusu, bir bölgenin ve/veya ülkenin doğal kaynaklarının korunmasına yardımcı olması ve turizm hareketliliği bağlamında ürün çeşitlendirmesi sağlaması açısından da önem taşımaktadır. Zira sağlık turistleri, ürün çeşitliliğinin genişliğine göre tercihte bulunabilmektedirler. Bu kapsamda sağlık turisti kavramı da “bir ülkeye sağlık amacıyla ve belirli bir süre kalmak adına seyahat eden kişi” olarak tanımlanmaktadır (Mueller ve Kaufmann, 2001).

Bireylerin tedavi için deniz aşırı hareketlerini tanımlamak için en uygun terminoloji hakkında tartışmalar sürmektedir. Sağlık hizmetleri literatüründe uluslararası tıbbi seyahat de dahil olmak üzere bir dizi isimlendirme kullanılmaktadır (Fedorov, 2009:25; Crozier ve Baylis, 2010: 297-301), tıbbi dış kaynak kullanımı (Jones ve Keith, 2006: 251-255) tıbbi turistler (Milstein ve Smith, 2006) ve hatta biyoteknoloji hacıları (Song, 2010: 384-402) gibi tanımlamalarda mevcuttur.

Aynı zamanda sağlık turizmi bir kavram olarak hem seyahat hem de yeni küresel sağlık pazarı alanında çekirdek süreçler olarak davranma isteğini de ifade eder. Böyle bir odak, hangi bireylerin nereye, neden ve ne için gittiği ve bunun kimin için etkisinin ne olduğu hakkında bir anlayışı kolaylaştırır. Sağlık turizminin genel turizm ile pek ilgisi olmadığı konusunda fikir birliği varken bu terim daha çok sağlık seyahatinin ticarileştirilmesini vurgulamaktadır (Goodrich, 1994).

Sağlık turizmi bazı bölümler içerisinde kategorize edilmektedir. Bunlardan yurtdışında geçici ziyaretçiler olarak değerlendirilenler, bir kaza veya ani bir hastalık sonucu sağlık hizmetlerini kullanan yurtdışında tatil yapanları kapsamaktadır. İkinci olarak ise uzun süreli ikamet edenler olarak tanımlanırlar ve kişilerin kendi ülkelerinin dışında yaşadıkları süre içerisinde sağlık hizmetlerini kullanmalarındır. Bu sakinler, ikamet ettikleri ülke, menşe ülke, özel sigorta veya özel katkılar yoluyla çeşitli sağlık hizmetleri alabilmektedir.

Bir diğeri ise ortak sınırlar paylaşan ülkelerin, diğer ülkelerdeki sağlayıcılardan sağlık hizmetleri için ulus ötesi kamu finansmanı sağlama konusunda iş birliği yapmasıdır. Dış kaynaklı hastalar olarak tanımlanan grup ise ülkeler arası anlaşmaları çerçevesinde sağlık kuruluşları tarafından yurtdışına gönderilmeyi tercih eden hastalardır. Tipik olarak, bu tür sözleşmeler uzun bekleme listeleri ve ana ülkede mevcut uzmanların ve uzman ekipmanların eksikliği tarafından yönlendirilir. Bu hastalar genellikle nispeten kısa mesafeler taşırlar ve sözleşmeli hizmetler (hem kamu hem de özel sektör) güçlü güvenlik denetimlerine ve kalite güvencesine tabi olma eğilimindedir (Tritter ve diğerleri 2009; Cachia, 2002). Bu bireyler, geleneksel anlamda bireysel tüketiciler olarak hareket etmek yerine devlet veya ajans destekli olsalar bile, “sağlık” turistleri olarak tanımlanabilir. Ayrıca sağlık turizmi kendi içerisinde Kaplıca Turizmi, SPA-Wellness, Yaşlı Turizmi, Engelli Turizmi ve Medikal Turizmi olarak sınıflara ayrılmaktadır.

3. SAĞLIK TURİZMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Sağlık hizmetleri ağırlıklı olarak bir hizmet sektörüdür. Bu, sağlık hizmetlerini ticarete daha açık küresel mallar haline getirmiştir. Bu ticaretin önemli bir unsuru, medikal tedavi ve sağlık hizmetlerinin sınırların ötesindeki hastaların hareketini içermesidir. Yabancı bir ülkede sağlık hizmetlerinin tüketimi yeni bir olgu değildir ve gelişmeler tarihsel bağlamda değerlendirilmelidir.

Bugün olduğu gibi tarihsel süreç içerisinde de sağlık turizmi kapsamındaki seyahatler sağlıklı yaşam motivasyonu ya da tedavi motivasyonu gibi farklı motivasyonlara endeksli olarak gerçekleştirilmiş ve buna yönelik olarak fiziksel tedavi ve ruhsal sağlığın desteklenmesi motivasyonları, sağlık turistlerinin sağlık turizmi hareketliliğinin içerisinde yer almasını sağlamıştır.

Bu belirlemeler çerçevesinde sağlık turizmi olgusunun temellerinin M.Ö. 500'lü yıllara dek uzandığı görülmektedir. Doğu felsefesi içerisinde değerlendirilen Hint felsefesinde ve Budizm dini öğretisinde önemli bir yer tutan Buda'nın ruhsal denge ve uyum sağlamaya yönelik bir gezgin olarak tüm Hindistan'ı gezmeye başlaması, bu olgunun ilk örnekleri arasında gösterilmektedir. Bununla birlikte M.Ö. 200'lü yıllar itibariyle de askerlerin zindelik kazanmalarını sağlamaya yönelik olarak kurulan ilk tesisinin "SPA (Salus Per Aquam-Su ile Gelen Sağlık) Tesisi" olarak adlandırıldığı görülmektedir (Naranong ve Naranong, 2011:339).

Hint felsefesi haricinde Çin felsefesi kapsamında yer alan dini öğretilerde de ruh ve bedenin bir bütün olarak ele alınması gerektiği anlayışından hareketle, bu bütünlüğün sağlanabilmesi için öncelikli olarak ruhsal ve bedensel anlamda sağlıklı olunması gerektiği kabul edilmiş ve bunun sağlanabilmesi adına da kutsal yerlerin ziyaret edilmesi ile denge ve uyumun sağlanabileceği düşünülmüştür (Hopkins ve diğerleri 2010).

Tedavi amaçlı sağlık turizmi hareketliliği ise ilk olarak Romalılar Dönemi'nde görülmüştür. M.Ö. 33 yılında Roma'da, insanların ruhsal ve fiziksel anlamda yenilenmelerini sağladığı kabul edilen ve "evden bağımsız mimari yapı" anlamına gelen "hamam" olgusu gündeme gelmiş ve bu anlayışa hizmet etmek amacıyla Roma'da 170 hamam inşa edilmiştir. Aynı şekilde Roma'da şifalı suların değerlendirilmesine yönelik olarak Roma İmparatorluğu sınırları boyunca termal tesisler kurulmuş ve bu tesislerde hem İmparatorluk yurttaşlarının hem de İmparatorluk sınırları dışından gelen hastaların fiziksel rahatsızlıklarının tedavi edilmesi amacıyla hizmet verilmiştir (Hall, 1992:7).

1700'lü ve 1800'lü yıllar itibariyle de Avrupa'da ve özellikle de İngiltere'de ve ABD'de, seçkin sınıfın dönem itibariyle önemli bir sağlık turizmi merkezi olarak kabul edilen Almanya'ya seyahat ettikleri görülmektedir. 19. yüzyıl itibariyle de İngiliz ve Fransızlar Nil Nehri'nin tropikal ikliminde tedavi görmek amacıyla Mısır'a seyahat etmeye başlamışlardır.

19. yüzyılın sonlarına doğru ise sağlık turizmi kapsamındaki seyahatlerin artmaya başladığı görülmektedir. Bu döneme kadar bu yöndeki seyahatler sadece seçkin ve üst düzey kesim tarafından gerçekleştirilmekteyken, bu dönemden itibaren Avrupa'da orta sınıf kentliler de nüfus yoğunluğundan ve çevre kirliliğinden uzaklaşmak adına temiz dağ ve deniz havasından faydalanmaya yönelik seyahatler gerçekleştirmeye başlamışlardır. Bu nedenle de dönem itibariyle özellikle İngiltere'de dağ ve deniz kenarında hizmet veren tesisler kurulmaya başlanmış ve termal bölgelere seyahatler artmıştır (Heung ve diğerleri 2011:998).

20. yüzyılın başları itibariyle sağlıklı beslenme çiftliklerinin kurulması ile sağlık turizmi kapsamında farklı yönde hizmetler vermeye başlanmıştır. Günümüz itibariyle sağlık turizmi hizmetlerinin geldiği noktanın ilk temellerinin ise; 1939 yılında Deborah ve Edmond Szekely çifti tarafından kurulan, dönem itibariyle haftalık 17 ABD Doları üzerinden hizmet veren ve süreç içerisinde "Rancho La Puerta Sağlık Merkezi" adı ile hizmet vermeye devam eden sağlık merkezinin açılması ile atıldığı kabul edilmektedir (Lunt ve Carrera, 2010).

Sağlıklı beslenme, spor aktiviteleri ve rekreasyon aktiviteleri kapsamında hizmet veren Rancho La Puerta Sağlık Merkezi, insanlara sağlıklı yaşamın yollarını öğretme ve iklimin tedavi edici özelliklerinden yararlanılmasını sağlamak amacı ile kurulmuştur. Aynı amaç doğrultusunda 1979 yılında ABD'de Arizona Kanyonu'nda yeni bir sağlık merkezi açılmıştır ki, bugün için bu iki merkezin önem taşımasının en önemli nedeni her iki merkezin de hizmet vermeye devam etmesidir (Cohen, 2011:1).

4. KÜRESELLEŞME VE MEDİKAL TURİZM

Medikal turizm pazarı, çok çeşitli tıbbi, cerrahi ve diş hekimliği hizmetleri sunarak hastalar için en iyi ve ucuz hizmeti sağlamaya çalışmaktadır. Destinasyonların çoğu ileri teknoloji ve cazip konaklama imkanları ile modern olanaklara sahiptir. Günümüzde medikal turistler kozmetik cerrahi, diş, bariatrik cerrahi, yardımcı üreme teknolojisi, oftalmolojik bakım, ortopedik cerrahi, kardiyak cerrahi, organ ve hücrel transplantasyon, cinsiyet değiştirme prosedürleri ve hatta yürütme sağlığı değerlendirmeleri için uzak ülkelere seyahat etmektedir. Orta ve Güney Amerika'daki bazı ülkeler, kozmetik ve plastik cerrahi, bariatrik prosedürler ve diş bakımı için güçlü bir itibar geliştirmiştir. Hindistan, Malezya, Singapur ve Tayland, kalp cerrahisi ve ortopedik cerrahi isteyen hastalar için popüler hale gelmiş, köklü tıbbi turizm bölgeleridir. Belçika, Kanada, Almanya, İsrail ve İtalya da dahil olmak üzere birçok gelişmiş ülke, medikal turizm kapsamında yabancı hastalara sofistike modern bir bakım sunmaktadır (Bookman, 2007).

Son derece gelişmiş ülkelere hastaların daha az gelişmiş ülkelere seyahat ettikleri, kendi toplumlarında sunulan tıbbi bakım hizmetlerini erişilemeyen ya da arzu edilmeyen olarak tanımlayarak tıbbi turizm modeline yöneldikleri görülmektedir. Medikal turistler, uygun veya makul bir seçenek olduğunu düşündüklerinde, memleketlerindeki hastaneleri tercih etmektedirler. Bununla birlikte, bu hastalar sağlık ihtiyaçlarını diğer hususlara karşı dengelemek ve daha kaliteli ve uygun sağlık hizmeti alabilmek için sağlık turizmine yönelmektedir. Modern teknoloji, potansiyel medikal turistlerin, Dünyanın herhangi bir yerindeki sağlık hizmetlerini doğrudan kendi bilgisayarlarından ya da bir medikal turizm acentesinin tavsiyesi ve yardımı ile araştırmasını ve düzenlemesini sağlar (Chinai ve Goswami, 2007).

Son derece sanayileşmiş ülkelere gelen hastalar için, daha az gelişmiş ülkelerde sağlık hizmetlerine sahip olmanın temel nedeni cazip düşük maliyetlidir. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir kişinin sağlık sigortası olmaması veya yetersiz kapsama alanına sahip olması genel bir durumdur. Medikal turizmi takip eden diğer grup ise, kozmetik cerrahi, dental rekonstrüksiyon, fertilite tedavisi, cinsiyet değiştirme prosedürleri ve sağlık sigortasının kapsamadığı diğer tedavileri arayan kişilerdir. Her iki grupta da ortak özellik, kaynaklarının düşük maliyetli tıbbi turizm yerlerinde sağlık hizmeti satın almak için yeterli olduğu, ancak yerel pazarlarında rahatça aynı hizmetlere sahip olmaları için yetersiz olduklarıdır (Chinai ve Goswami, 2007).

Bir devletin sağlık sisteminin hizmetlere erişimi kontrol ettiği ülkelerdeki hastalar için, sağlık turizmini seçmenin başlıca nedeni, uzun bekleme listelerine ilişkin gecikmeleri atlatmaktır. Ulusal sağlık programları tipik olarak kozmetik cerrahi ve benzeri tip hizmetler için ödeme yapmaz; bu nedenle, bu prosedürleri isteyen hastalar, tıp turizmine yönelmektedir.

Hastalar ayrıca kendi ülkelerinde yaygın olarak bulunmayan prosedürlere sahip olmak için başka ülkelere seyahat ederler. Örneğin, bir dizi problemten dolayı kök hücre tedavisi sanayileşmiş ülkelerde mevcut olmayabilir veya kısıtlı olabilir, ancak medikal turizm pazarında çok daha fazla bulunabilir. Bazı hastalar, özellikle de plastik cerrahi ve uyuşturucu rehabilitasyonu geçiren hastalar, sağlık ve mahremiyetleri için uzak yerlere gitmeyi tercih etmektedir. Son olarak hastalar, egzotik bölgelere ve tatile uygun fiyatlı lüks bir çevrede seyahat etme fırsatı için yurtdışında tıbbi bakım hizmetini seçmektedir. Medikal turizm acenteleri ve seyahat profesyonelleri sağlık bakımının "turizm" yönünü destekleyebilmesine rağmen, seyahatin rekreasyonel değeri karmaşık, ciddi tıbbi problemleri olan hastalara göre önemini azaltmıştır (York, 2008).

Gelişmekte olan ülkelerdeki sağlık merkezlerinin ucuza sağlık hizmeti sunabilmesinin başlıca nedeni, doğrudan ülkenin ekonomik statüsü ile ilgilidir. Gerçekten de bir varış ülkesinde tıbbi bakım için ücretlendirilen fiyatlar genel olarak gelir düzeyinin bir temsilcisi olan kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hasıla ile ilgilidir. Buna göre, sağlık hizmetleri ücretleri, hizmetlerin verildiği

ekonomik gelişme düzeyine uygundur. Yurtdışı uygulayıcılar için düşük idari ve adli harcamalar da tıbbi hizmetlerinin karşılanabilirliğine katkıda bulunmaktadır (York, 2008:99-102).

Medikal turizmde önemli bir nokta, hedef ülkelerin sakinleri üzerindeki potansiyel etkidir. Mattoo ve Rathindran (2006) , yabancı hastalara sağlık hizmetleri sunan gelişmekte olan ülkeler tarafından üretilen gelirin, bu ülkelerin vatandaşlarına sunulan bakımın erişimini ve kalitesini iyileştirmek için fırsatlar yarattığını öne sürmektedir . Bookman ve Bookman (2007), hedef ülkeler hükümetinin, bu ulusların yerel sakinlerinin tıp turizmi endüstrisinin potansiyel faydalarını gerçekleştirmelerini sağlamak için uygun makro ekonomik yeniden dağıtım politikaları uygulamak zorunda olduklarını vurgulamaktadır (Bookman ve Bookman, 2007). Chinai ve Goswami (2007) Tıbbi turizmin, işgücü dağılımını olumsuz yönde etkileyerek yerel sakinlerin bakımını ciddi biçimde zayıflatabileceğine dair endişelerini dile getirmişlerdir (Chinai ve Goswami, 2007).

Dünya Ticaret Örgütü'ne göre, tanımlayıcı konular ve istatistiksel verilerin eksikliği, hızla gelişen bu sağlık turizmi alanını etkilemektedir. Genel olarak, hastaneler ve özel klinikler (kozmetoloji, doğurganlık / üreme, ortopedik, göz ve diş bakımı) içeren tıp turizmi, kaplıcaları ve bütünsel, alternatif ve geleneksel tıbbi kapsayan bir sağlık grubunu içeren sağlık turizmi alt kümesidir. Deloitte Sağlık Çözümleri Merkezi tarafından yapılan yakın tarihli bir araştırmaya göre, tıp turizmi önümüzdeki dört yıl boyunca çok hızlı bir büyüme gösterecek. 50'den fazla ülke tıp turizmi bir ulusal endüstri olarak tanımlamıştır, bununla birlikte akreditasyon ve diğer kalite ölçütleri dünya genelinde geniş ölçüde değişmektedir. Ulaştırma, hızlı bilgi değişimi ve küreselleşme alanındaki ilerlemeler, kendi ülkeleri dışında tıbbi tedavi seçenekleri arayan hastaların küresel hareketini kolaylaştırmıştır. Sağlık adına yapılan seyahatler, tıbbi hizmetleri hızla uluslararası ticarete konu bir ürün haline getirmiştir. Sağlık turizmi endüstrisinin büyüklüğü ve gezginlerin sayısı ile ilgili ampirik veriler azdır ve tahminler önemli ölçüde değişmektedir. Ancak Global Wellness Institute tarafından yapılan bir araştırmaya göre, sağlık turizmi pazarı son yıllarda 600 milyar dolara ulaşmıştır.

5. SAĞLIK TURİZMİNDE YAŞANAN EĞİLİMLER

Küreselleşme, sosyal etkileşimlerin artan yoğunluğu ve sıklığı ile dünya bütünleşmesinin yeni bir aşaması olarak kabul edilir. Bu yeni dinamiklerde ulus devletler, çoklu ekonomik, politik ve kültürel düzeylerde meydana gelen ulus ötesi süreçlerden etkilenmektedir (Bisht ve diğerleri, 2012). Medikal turizmi ve sağlık hizmetlerinin küreselleşmesini daha iyi anlamak için, iletişimin sayısallaştırılması, ucuz uluslararası seyahat ve finansın serbestleştirilmesi ile neredeyse her sektörün küreselleşmeye hız verdiğini gözlemlemek yeterlidir. İnternet, cep telefonları, ücretsiz web tarayıcıları ve sosyal ağlar biçiminde standartlaştırılmış bilgi teknolojisi, daha çok kişinin hayatlarının genişleyen bir spektrumu hakkında çevrimiçi olarak paylaştığı anlamına gelir. Standardize edilmiş bilgi teknolojisi, daha fazla işletmenin kendi ürünleri ve hizmetleri hakkında başkalarının tanyabileceği, anlayabileceği ve kullanabileceği formlarda bilgi sunmasını sağlar. Bu ucuz iletişim teknolojileri, Dünya çapında insanlar arasında küresel pazarlar ve iş birliği oluşturmaktadır.

Buna ek olarak, düşen ulaşım fiyatları, gittikçe daha hızlı, rahat ve nispeten daha ucuz ve dünya çapında hiç olmadığı kadar hızlı seyahat etme kolaylığı sağlamaktadır. Finansal hizmetlerin serbestleştirilmesi, insanların dünyanın dört bir yanındaki mallara daha önce hiç olmadığı kadar kolay ödeme yapmalarını sağlar. Kilit güçler, tüm halk nüfuslarının artan bir kısmı için giderek artan oranda “küresel” hale gelmektedir. Kuvvetler bilgi alışverişini ve iletişimi etkilediğinden, sağlık hizmetleri de dahil olmak üzere neredeyse tüm insan faaliyetlerini etkilemektedir (Rollyson, 2010). Sağlık hizmetlerine yönelik artan talep, artan gelir ve eğitim ekonomik gelişmeyle bağlantılı küresel bir olgudur. Demografik değişiklikler, özellikle nüfusun yaşlanması ve yaşlı insanların daha fazla

tıbbi hizmetler için gereksinimleri, epidemiyolojik değişim ile birleştiğinde, yani kronik durumların artmasıyla birlikte, daha fazla ve daha iyi sağlık hizmetleri için talebi de artmaktadır. Bekleme süreleri ve / veya evde sağlık hizmetlerinin artan maliyeti, gelişmekte olan ülkelerde daha ucuz alternatiflerin mevcudiyeti ile birleştiğinde, yeni sağlık hizmeti tüketicileri veya sağlık turistleri denizaşırı tedavi aramak için yol açmıştır. Küresel sağlık hizmeti sektöründeki büyüme bu talebi yansıtmaktadır. Sağlık hizmetlerinin küreselleşmesi, sağlık ürün ve hizmetlerinde uluslararası ticaretin, sınır ötesi hasta akışlarıyla çarpıcı bir şekilde artmasıyla belirgindir (Pocock ve Phua, 2011).

Sosyalleştirilmiş sağlık bakım hizmetine sahip ülkelerde, vatandaşlar, elektif veya diğer ameliyatlara için uzun bekleme süreleriyle karşı karşıya kalabilir ya da sigortalarının henüz istedikleri prosedürü kapsamadıklarını görebilirler. Tıp turizmi bu hastalara düşük maliyetle neredeyse anında bakıma izin verir (Rutherford ve Sommer, 2009).

Yükselen gelirler, mütevazı insanların daha çok seyahat etmelerini, dünyanın uzak bölgelerine gitmelerini sağlamaktadır. Turizm literatürünü analiz edildiğinde, gelecekteki turizmin bugün hâlâ tecrübe edilen kütle, rijit, standartlaştırılmış ve paket olmaktan ziyade giderek daha esnek, parçalı, özelleştirilmiş ve diyagonal olarak entegre olacağını göstermektedir. Şimdi BRICS-Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin dahil olmak üzere hızla büyüyen ekonomiler, seyahat dünyasını bir kez daha hedef olarak ya da yeni varlıklı gezginlerin kaynakları olarak yapılandırmaktadır.

Medikal Turizm, tüketicilerin teşhis ve tedavi için hizmet veren ülkeye hareketini ifade eder. Tıp turizmi, özellikle gelişmekte olan ülkeler için artan bir önem arz eden nispeten yeni küresel ekonomik ve politik bir olgudur. Medikal turizmi içeren sağlık hizmetlerinin küreselleşmesi bir gerçek haline gelmiştir. Sağlık endüstrisi, tıpkı üretim ve yazılım gibi, sağlık hizmetlerinin sunulması ve tüketiminin yeri ve niteliğindeki değişikliklerle birlikte global hale gelmiştir. Bu süreç hem hedef hem de gönderici ülkeler için yeni zorluklar ve fırsatlar içermektedir. Endüstrinin tam potansiyelini gerçekleştirmek için, bu ülkelerin çeşitli sektör paydaşlarını, pratisyen hekimleri, özel ve devlet hastanelerini, politika yapıcılarını, otelleri, ulaşım hizmetlerini ve tur operatörlerini koordine etmek için stratejik bir plan geliştirmeleri zorunludur (Robinson, 2005).

Gelişmiş ülkelerdeki tıp topluluğu, medikal turizmi mesleki ve hastaları içeren gerçek bir olgu olarak tanımayla başlamıştır. Hakemli tıbbi ve sağlık dergileri 2006 yılında bu konuyla ilgili yayınlar yayınlamaya başlamıştır. Tıp kuruluşları, medikal turizmi Web sitelerinde yayınlanan makaleler ve diğer dokümanlar konusunda ele almıştır.

Sigorta sektörü ise medikal turizmde artık aktif bir katılımcı haline gelmiştir. Bazı ülkelerde, düşük maliyetli yurtdışı seçenekleri ile hastaların pahalı cerrahi prosedürlere sahip olmasını sağlayan veya teşvik eden sigorta poliçeleri satılmaktadır. Sigorta sağlayıcı ağı şu anda dünyanın dört bir yanındaki hekimleri de kapsayacak şekilde genişletilmekte ve on yıl içinde büyük işverenlerin sağlık planlarının çoğunluğunun sağlık turizmini kapsayacağı öngörülmektedir.

Belli prosedürler için uzun bekleme listelerine sahip olan ülkelerde, medikal turizm, yerel kapasiteyi genişletmeksizin hastaları yabancı ülkelere göndererek birikmiş iş azaltma mekanizmasını sağlamaktadır. Halihazırda, İngiltere'nin ulusal sağlık sistemi hastaları bu amaçla yakın ülkelere göndermektedir. Bu fikir henüz araştırılmamış olsa da düşük gelirli hastalara bakım sağlamak için düşük maliyetli ülkeleri tıbbi hedefler olarak kullanmak için yeni fırsatlar ortaya çıkmaktadır ve aynı zamanda iç sağlık kurumları ve hayırsever kuruluşlar üzerindeki yükü hafifletmektedir.

Medikal turizmde gelecekteki olumlu büyümeyi etkileyen demografik eğilimlerden biri yaşam süresinin uzamasına bağlı yaşlı popülasyon artışıdır. Bu pazarın hem arz hem de talep tarafında artışına neden olmaktadır. Ayrıca yaşlı tüketiciler, ileri teknoloji gerektiren daha pahalı sağlık prosedürlerine erişime ihtiyaç duyan ve daha sık bakım gereksinimine ihtiyacı olan kişilerdir. Buna ek olarak, daha büyük popülasyon, uzun süreli bakım ihtiyacı, cerrahi sonrası daha uzun

iyileşme süreleri ve bakımın genişletilmiş doğasından kaynaklanan maliyetleri sağlık alanında yeni pazarların artmasına neden olacaktır. Bu ise, bakımın emek yoğun olduğu ve yüksek derecede kişiselleştirilmiş dikkat gerektirdiği gerçeği ile paralel bir durum sergilemektedir. Azgelişmiş ülkelerde daha düşük işgücü maliyeti, daha fazla kişiselleştirilmiş hizmete izin verdiği için denizaşırı seçeneklerin cazibesine katkıda bulunur. Buna ek olarak, yurtdışındaki yaşam sonu ya da bakımevi bakımı gelişmiş ülkelerin yaşlı bireyleri için popüler bir alternatif olmaktadır.

6.SONUÇ

Tüketici ve turizm eğilimleri varış noktasına göre değişmekle birlikte, teknolojiye, sürdürülebilirliğe, sağlık bilincine ve yakın zamanda paylaşılan ekonomiye odaklanan bazı ana akımlar, turizm alanlarına yönelik ortamı oluşturmaktadır. Büyük veri ve mobil teknoloji, çoğunlukla kişiselleşmeyi sağlayan turizmi etkilemektedir. Nüfus yaşlanması, yaşam tarzı değişiklikleri, turizm alternatifleri ve sağlık sistemlerinin özellikleri, sağlık turizmi gelişimini son yıllarda desteklemektedir. Tüm bu eğilimler turizm açısından temel noktaların dışında geleneksel olmayan, yenilikçi bir seyahat deneyimi sunmaktadır. Sağlık turizmi ürünü, artan sağlık durumuna ve yaşam kalitesine katkı sağlayarak ana akım trendine paralel olarak gelişmektedir.

Sağlık turizmi küresel turizm alanında sürekli yükselen bir ivme içerisindedir. Sağlık turizmi tarihin birçok döneminde aktif olarak yer alsa da özellikle son yıllarda önemi artarak devam ettiği açıkça gözlemlenmektedir. Bu nedenle sağlık turizmi alanında birçok ülke rekabet halindedir. Ülkelerin ekonomik performansının iyileştirilmesi, insanlar arasında yaşam beklentisinin artması ve nüfus artışı, sağlık hizmetlerine olan talebin artmasına neden olan belirleyici ekonomik faktörlerdir. Ayrıca, sağlık hizmeti enstitülerinin geliştirilmesi ve bilgi teknolojisinin yaygınlaşması, ulusal düzeyde sağlık hizmetlerine yönelik talep artışının yanı sıra, bu hizmetlerin uluslararası ticareti üzerinde de benzer etkilere sahiptir. Sağlık hizmetlerinin ticareti, bir ülkenin ulusal ekonomisinde sağlık sektörünün ekonomik payını artırmaktadır.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi gibi stratejilerin uygulanması dahil olmak üzere rekabetçi kaynaklarını ve avantajlarını en üst düzeye çıkarmak için çeşitli seçenekler aramaktadır. Bu sektörün düşük giderleri ve yüksek gelirleri ve ülkelerdeki sağlık yapılarının iyileştirilmesi göz önünde bulundurulduğunda, birçoğu bu turizm sektörüne odaklanmış ve bunun için planlar yapmıştır. Özellikle, bu hizmetlerin ve coğrafi koşulların düşük fiyatları ve yüksek nitelikleri göz önüne alındığında, kapsamlı bir plan uygulayarak, sağlık turistlerini ülkelere çekmek önemli gelirler oluşturabilmektedir.

Tıbbi seyahatlerdeki artışın birkaç nedeni vardır. İlk olarak, gelişmiş ülkelerin demografik özellikleri sağlık hizmetlerine yönelik talepte önemli bir artışa neden olmaktadır. Japonya, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık ve diğer birçok Avrupa ülkesinde, toplam nüfusa göre 60 yaşından büyük nüfusun oranı hızla artmaktadır. Dünya genelinde birçok ülkede benzer eğilimler görülmektedir. Aynı zamanda, çoğu ülkede yaşam beklentisi de yıllar boyunca istikrarlı bir şekilde artmıştır. Birçok sağlık hizmeti sisteminin talep yetersizliği ile başa çıkamaması, çoğu durumda, uzun bekleme listelerinde ve yüksek maliyetlerde, hizmet seviyesinin uzamasına ve erişimin azalmasına yol açmaktadır. Bu, birçok kişinin ev sağlığı hizmetlerine alternatifler aramasına neden olmaktadır.

Bugünün tıbbi seyahatler çoğunlukla düşük maliyetli ve yüksek standart tedavi sağlayan ekonomik olarak daha az gelişmiş ülkeler ve turistik yerlerde tatil yapmak ile ilişkilendirilmektedir. Medikal turizmin bazı ülkelerde popülerlik kazanmasının nedenleri gelişmiş ülkelerdeki uzun bekleme listeleri; turizm yerlerinde medikal tedavilerin düşük maliyeti; En son teknoloji yeni hizmet sağlayıcılar tarafından benimsenen sağlık hizmetleri; uygun uluslararası hava ücretleri ve İnternetin ilerlemesi ve hastalara yardım eden uluslararası hastane ağları arasında aracı olarak hizmet etmek eden yeni şirket ve ajanların ortaya çıkması gibi faktörler sayılabilir.

Yapılan çalışma ile ortaya çıkan sonuçlardan gelişmekte olan ülkelerdeki medikal turizmin geleceğinin çok parlak olduğu söylenebilir. Hindistan, Tayland ve Singapur gibi ülkeler tıp turizmi için başlıca ülkelerdir. Türkiye ise bu alanda giderek artan bir öneme sahip ülkelere arasında yer almaktadır. Bunun ana nedeni, bu ülkelerde mevcut tedavilerin düşük maliyetli olmasıdır. Bunun dışında, bu ülkeler eğlence turizmi için çok çeşitli cazibe merkezlerine sahiptir. İlerleyen dönemde sağlık turizmi eğilimlerinde küreselleşme, bu ülkelerde sağlık turizmi endüstrisinin gelişiminde büyük rol oynayacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Baum, F. (2016). *The new public health* (No. Ed. 4). Oxford University Press.
- Bisht, R., Pitchforth, E., & Murray, S. F. (2012). Understanding India, globalisation and health care systems: a mapping of research in the social sciences. *Globalization and health*, 8(1), 32.
- Bookman, M. (2007). *Medical tourism in developing countries*. Springer.
- Bookman, M. Z., & Bookman, K. R. Medical Tourism in Developing Countries, 2007. *New York and Hampshire: Palgrave Macmillan View Article Google Scholar*.
- Cachia, J. (2002). Human resources in Maltese healthcare Solutions for common needs. *EUROHEALTH-LONDON-*, 8(4), 17-18.
- Carrera, P. M., & Bridges, J. F. (2006). Globalization and healthcare: understanding health and medical tourism. *Expert review of pharmacoeconomics & outcomes research*, 6(4), 447-454.
- Chinai, R., & Goswami, R. (2007). Medical visas mark growth of Indian medical tourism. *Bulletin of the World Health Organization*, 85, 164-165.
- Cohen, I. G. (2011). Medical tourism, access to health care, and global justice. *Va. J. Int'l L.*, 52, 1.
- Connell, J. (2006). Medical tourism: Sea, sun, sand and... surgery. *Tourism management*, 27(6), 1093-1100.
- Crozier, G. K. D., & Baylis, F. (2010). The ethical physician encounters international medical travel. *Journal of Medical Ethics*, 36(5), 297-301.
- Fedorov, G. (2009). e-Health in Asia and the Pacific, Challenges and Opportunities. *Report to Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, United Nations ESCAP*.
- Garcia-Altes, A. (2005). The development of health tourism services. *Annals of tourism research*, 32(1), 262-266.
- Goodrich, J. N. (1994). Health tourism: A new positioning strategy for tourist destinations. *Journal of International Consumer Marketing*, 6(3-4), 227-238.
- Hall, C. M. (1992). Adventure, sport and health tourism. *Adventure, sport and health tourism.*, 141-158.
- Hall, C. M. (2011). Health and medical tourism: a kill or cure for global public health?. *Tourism review*, 66(1/2), 4-15.
- Hanefeld, J., Smith, R., & Noree, T. (2016). Medical tourism. In *World Scientific Handbook of Global Health Economics and Public Policy: Volume 3: Health System Characteristics and Performance* (pp. 333-350).
- Heung, V. C., Kucukusta, D., & Song, H. (2011). Medical tourism development in Hong Kong: An assessment of the barriers. *Tourism Management*, 32(5), 995-1005.

- Hopkins, L., Labonté, R., Runnels, V., & Packer, C. (2010). Medical tourism today: what is the state of existing knowledge?. *Journal of public health policy*, 31(2), 185-198.
- Horner, S., & Swarbrooke, J. (2016). *Consumer behaviour in tourism*. Routledge.
- Horowitz, M. D. (2007). Medical tourism-health care in the global economy. *Physician executive*, 33(6), 24.
- Hunter-Jones, P. (2005). Cancer and tourism. *Annals of Tourism Research*, 32(1), 70-92.
- Jones, C. A., & Keith, L. G. (2006). Medical tourism and reproductive outsourcing: the dawning of a new paradigm for healthcare. *International journal of fertility and women's medicine*, 51(6), 251-255.
- Laws, E. (2015). Health tourism. *Health and the International Tourist (Routledge Revivals)*, 199.
- Lunt, N., & Carrera, P. (2010). Medical tourism: assessing the evidence on treatment abroad. *Maturitas*, 66(1), 27-32.
- Mattoo A ve Rathindran R. (2006).How health insurance inhibits trade in health care. *Health Affairs*. 25:358–368.
- Mueller, H., & Kaufmann, E. L. (2001). Wellness tourism: Market analysis of a special health tourism segment and implications for the hotel industry. *Journal of vacation marketing*, 7(1), 5-17.
- NaRanong, A., ve NaRanong, V. (2011). The effects of medical tourism: Thailand's experience. *Bulletin of the World Health Organization*, 89, 336-344.
- OECD. (2014). Medical Tourism: Treatments, Markets and Health System Implications
- Pocock, N. S., & Phua, K. H. (2011). Medical tourism and policy implications for health systems: a conceptual framework from a comparative study of Thailand, Singapore and Malaysia. *Globalization and health*, 7(1), 12.
- Robinson, R. N. (2005). Tourism, health and the pharmacy: Towards a critical understanding of health and wellness tourism. *Tourism (13327461)*, 53(4).
- Rollyson, S. (2010). The globalization of health care: A study of medical tourism.
- Rutherford, A. S. (2009). *India health: Impact of medical tourism facilities on state health and economy*. Iowa State University.
- Song, P. (2010). Biotech pilgrims and the transnational quest for stem cell cures. *Medical Anthropology*, 29(4), 384-402.
- Tritter, J., Koivusalo, M., Ollila, E., & Dorfman, P. (2009). *Globalisation, markets and healthcare policy: redrawing the patient as consumer*. Routledge.
- WTTC. (2015). Healthcare Economic Research.
- York, D. (2008). Medical tourism: the trend toward outsourcing medical procedures to foreign countries. *Journal of Continuing Education in the Health Professions*, 28(2), 99-102.